

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

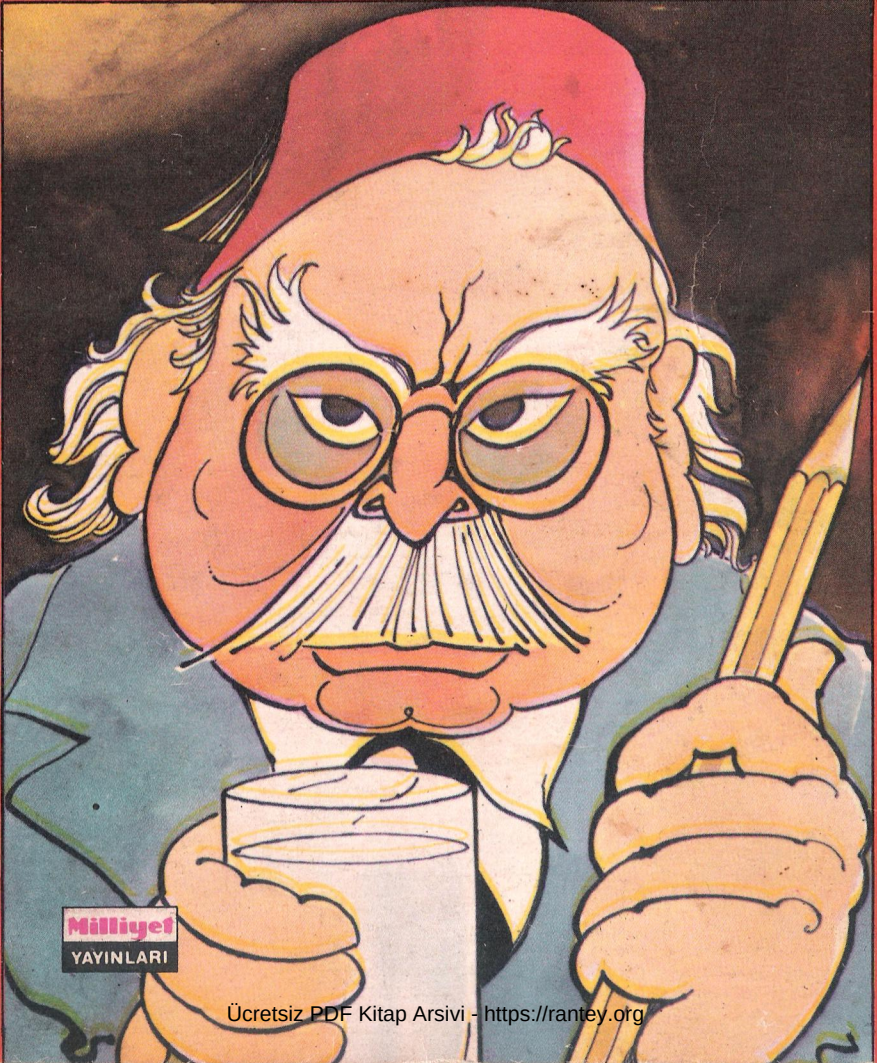
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HİKMET ALTINKAYNAK

izen:
Semih Balcıoğlu

Nökte ve Fıkralarıyla

AHMET RASİM

Milliyet
YAYINLARI

Nükte, Yergi ve Fıkralarıyla
AHMET RASİM

Milliyet Yayınları
Tatil Kitapları
Gölmece Dizisi : 13

MİLLİYET YAYINLARI A.Ş.
Prof. Kazım İsmail Gürkan Cad. No: 10 Çağaloğlu/İST.

HER YAŞTA GENÇLER İÇİN

GÜLMECE DİZİSİ : 13

Basıma hazırlayan: Yalvaç Ural
Kapak ve iç düzenleme: Gülşen Kıbrıslı

Birinci baskı : Mart 1984

Bu kitap Milliyet Yayınları A.Ş.'de hazırlanıp,
Teknografik Matbaacılık A.Ş.'de dizilip basılmıştır.

HİKMET ALTINKAYNAK

AHMET RASİM

Kapak ve İç Resimler :
SEMİH BALCIOĞLU

Ö N S Ö Z

Ahmet Rasim, eskilerin «ehl-i sohbet» dedikleri, sözü sohbeti dinlenen, renkli bir kişiliktir. Onun Hüseyin Rahmi ile birlikte çıkardığı **Boşboğaz** adlı mizah dergisi ile eserlerinden **Şehir Mektupları**, **Cidd ü Mizah**, **Gülüp Ağladıklarım** bu kitabı oluştururken başlıca kaynaklarımız oldu.

Öte yandan **Agâh Sırrı Levend**, **Hilmi Yücebaş**, **Suat Hızarcı**, **Reşat Ekrem Koçu**, **Hüseyin Cahit Yalçın**, **İbnülemin Mahmut Kemal**, **Ahmet İhsan**'ın monografi kitapları, basın anıları, çalışmalarımıza büyük katkılar sağladı.

Derlediğimiz bu nükte, yergi ve anıların özlerini bozmadan kısaltıp, dilini sadeleştirmek kaçınılmazdı. Ahmet Rasim'i o üstat, o renkli kişiliğiyle günümüze taşımaya çalıştık. Bu çalışmayla ulusal kültürümüze bir küçük parça eklemekten başka bir amacımızın olmadığını bilmeniz dileğiyle...

Mecidiyeköy

Eylül 1983

Hikmet Altınkaynak

Ahmet Rasim
1864 - 1932

I. AHMET RASİM'İN HAYATI

Ailesi

KIBRISLI posta memuru **Bahaettin Efendi**'nin oğlu olan **Ahmet Rasim**, 1864 yılında İstanbul'da doğdu. Annesi **Nevber Hanım**'dır. Her gittiği yerde evlenen Bahaettin Efendi, Ahmet Rasim dünyaya gelmeden Nevber Hanım'dan ayrılarak, görevle gittiği **Tekirdağ**'da yeniden evlendi. Nevber Hanım'ı da evlâtlık olarak yanında büyüdüğü varlıklı ailenin yanına gönderdi.

Nevber Hanım, ilk kocası Beylikçi Hacı İsmail Ağa'nın oğlu Hacı Sadık Bey'den olan **Yusuf** adlı çocuğuyla birlikte hanımı tarafından Sarıgözel'de küçük bir eve yerleştirildi. Rasim'in büyük halasının kocası **Miralay Laz Mehmet Bey** de gerekli koruyuculuğu gösterdi.

Çocukluğu

Ahmet Rasim, baba baskı ve sevgisinden uzak yetişti. Ele avuca sığmayan bir kişilikle yoğruldu. Okul çağına gelince ilkin Sofular'daki «mahalle mektebi»ne verildi. Okulun hocası,

Şeyh Efendi diye anılan «güzel yüzlü mübarek bir kişi»ydi. Ne var ki, Ahmet Rasim'in bu okulda «**kalfa**»dan yediği şamar yüzünden ev Kırkçeşme'ye taşındı. Ahmet Rasim de Tezgâhçılar mahalle okuluna verildi... Çok geçmeden bitişik evde çıkan yangın yüzünden evlerinin oturulamaz duruma gelmesiyle de bu kez Zeyrek üzerindeki Çukurçeşme mahalle okuluna nakledildi.

Bir süre sonra ailenin sürelik olarak barınacağı Fatih - Sarıgözel'deki bahçeli küçük ev alındı. Bunu Rasim'in halasıyla eniştesi ve annesini koruyan eski hanımının katkılarıyla gerçekleştirdiler.

Ahmet Rasim'in eniştesi onun iyi yetişmesini istiyordu. Ona Arapça öğrenmesi için özel hoca tuttu. Rasim, bir yandan **Yakup Hoca**'dan Arapça dersi alırken, bir yandan da Fatih'teki Hafızpaşa okuluna devam etti. Okulun hocası **Hafız İsmail Efendi**, mahallede dayaağıyla ün yapmıştı. Bunu bilen Ahmet Rasim'i bir korku aldı. Okula gitme hevesi, coşkusu kırıldı. Bu yüzden birçok kez Yakup Hoca elinden tutarak okula götürdü. Ne var ki, dayaağından ölenlerin bile olduğu bu eğitim sisteminde Ahmet Rasim okuldan iyice soğudu.

Darüşşafaka Yılları

Ahmet Rasim, eniştesi ölünce **Darüşşafaka'**ya yazdırıldı. Okula kayıt tarihi **12 Haziran 1876**'dır.

İlk aylar onun için çok sıkıntılıydı. Ama giderek, Darüşşafaka onun için bir şefkat yuvasına dönüştü.

Sınıfı ilerledikçe edebiyata ilgi duydu. Okula gizlice sokulan «**Çanta**» dergisini okumaya başladı. Bunu **Namık Kemal** hayranlarından erkân-ı harp binbaşı **Manastırlı Rıfat** çıkarıyordu. Dergi, o günlerde ağza alınamayan «**vatan-dan, hürriyetten**» söz ediyor, öğrenciler arasında okunmuyor, âdeta ezberleniyordu.

Ahmet Rasim artık **Fuzuli, Baki, Nef'i, Na-bi, Nedim** gibi eski şairleri tanıması yanında, beğendiği şiirleri «**seçme şiirler**» defterine geçiriyor, kendisi de «**nazire**»ler söylüyordu.

Darüşşafaka'da tanıdığı edebiyatçılar arasında **Şinasi, Namık Kemal, Ahmet Mithat, Hoca Tahsin, Ziya Paşa** ilk sırayı alıyordu. Okulda **Hayrettin Bey** adlı bir hesap uzmanı dönemin yürekli düşün ve sanat adamlarını tanıtıyordu. «**Bedir**», «**Devir**», «**Muhbir**» gibi gazeteleri onun aracılığıyla okudu.

Sınıfları sekiz öğrenciydi. Günün önemli tartışması olan **Ahmet Mithat Efendi - Hacı İbrahim Efendi** arasındaki **Arapça-Türkçe** tartışması bu sekiz kişiyi ikiye böldü. Ahmet Rasim, Ahmet Mithat Efendi'nin savunduğu **Türkçeciler** grubunda yer aldı.

Ahmet Rasim bu yıllarda Fransızcasını ilerletti. Çeviriler yapıp, yayımlanması için Ahmet Mithat Efendi'ye gönderdi. Ne var ki bunlar yayımlanmadı.

Ahmet Rasim, sekiz yıllık eğitimini doldurarak, on sekiz yaşında, **20 Haziran 1883'te** Darüşşafaka'yı birincilikle bitirdi.

Memurluğu

Ahmet Rasim, o yıllarda her Darüşşafakalı

gibi **Posta ve Telgraf Nezareti**'ne memur olarak girdi. Ama ısınamadı. Bu işte gözü de yoktu. Çünkü o, Ahmet Mithat gibi, serbest bir yazar olarak hayatını kazanmak istiyordu. On altı ay çalıştıktan sonra da bu görevden ayrılıp basın hayatına atıldı.

İlk Yazıları

Ahmet Rasim, ilk yazılarını Darüşafaka'da son sınıf öğrencisiyken yazmaya başladı. Bunları posta ile «**Malûmat**» ile «**Tercüman-ı Hakikat**» gazetelerine gönderiyor, yayımlanmadıklarını görünce de şaşır kalıyordu. Kendine güvenen biri olduğu için de, şöyle bir açıklama yolu tutturuyordu:

«— Herhalde sansür müsaade etmedi veya mektubum ellerine varmadı.»

Okul hayatından ayrıldıktan birkaç ay sonra, Fransızca'dan bir manzume çevirdi. Beyazıt'taki kitapçı Kirkor'un tavsiyesiyle Ahmet Mithat Efendi'ye götürdü. Ama odasına giremedi. Kapıda rastladığı sermürettip Tatar Abdullah'a verdi. Manzume iki gün sonra gazetede yayımlandı. Ahmet Rasim buna çok sevindi. «Yolcu» dan sonra «Sehab-ı Muzia» başlığını taşıyan ikinci yazısı da basıldı.

Ahmet Rasim, önce Baba Tahir aracılığıyla «**Ceride-i Havadis**»te, sonra da Ahmet Mithat'la tanışarak «**Tercüman-ı Hakikat**» gazetesinde yazmaya başladı.

Ahmet Mithat'la Tanışması

Ahmet Rasim'in yazarlık ve gazetecilik ha-

yatındaki başarısını destekleyenlerin ilk sırasında olan Ahmet Mithat'la tanışması ilginç bir karşılaşmayla gerçekleşir. 1950'li yılların önemli edebiyat dergisi «Pazar Postası»nda bu konu şöyle açıklanmakta:

Yazılarının yayımlanmamasına içerleyen genç Darüşşafakalı bir gün Babiâli'ye, gazete yönetim yerine gider. Karşısına dev yapılı biri çıkar. Ahmet Rasim içinden:

«— Bu herhalde bir pehlivan olmalı» der. Dev cüsseli adamın Ahmet Mithat Efendi olacağı aklına bile gelmez. Çekingen:

«— Efendim» der, «Ahmet Mithat Efendi'yi arıyorum. Kendisi buradalar mı?»

Dev cüsseli adam:

«— Ahmet Mithat benim, ne istiyorsun?» deyince, şaşırır, kekeler, kızarır, bozarır:

«— Efendim, bendeniz yazar olmak istiyorum» sözleri ağzından dökülüverir.

Ahmet Mithat:

«— Sen kimsin?» der.

«— Ahmet Rasim'im efendim» cevabını verir.

Ahmet Mithat Efendi onu oracıkta hemen sınavdan geçirir. Ve kendisine şu öğütte bulunur.

«— Seni ben bu halinle ancak dizgievinde çalıştırabilirim. Daha yazar olabilmek için kırk fırın ekmeğe ihtiyacın var.

Bir yabancı dil öğren, yazdıklarını hemen beğenme. Defalarca oku. Kültürünü artır.»

Ahmet Rasim, ustasından aldığı öğütleri sıkı sıkıya tutar. Fransızca'yı öz anadili gibi öğrenir. Bu arada Ahmet Mithat'ı sık sık ziyaret eder. Yazılarını, çevirilerini eleştiriden geçirtir. Ahmet Mithat:

«— Olacak bir şeyler» der. Bu Ahmet Rasim'i coşturur.»

Gazeteciliğe İlk Adım

Ahmet Rasim, hem dürüst gazeteci tipinin simgesi haline geldi, hem de yarım yüzyıl durup dinlenmeden çalışarak bu alanda verimli çalışmaya örnek oldu. Gazeteciliğe başlayışını şöyle anlatır:

«— Ben basına, henüz okuldayken bulaşan bir nedenle geçtim. Para kazanmak değil, gazete basımevi olsun da, neresi olursa olsun, o binaya girmek birinci amacımdı. Ceride-i Havadis'e kabul edildiğim günlerde ne olurdu kartvizit moda olsaydı. «Ahmet Rasim, Ceride-i Havadis muharrirlerinden», yahut «Ceride-i Havadis muharrirlerinden: Ahmet Rasim» şeklinde en aşağı iki kutu kartvizit yaptırıp bir vesile ile şuna buna dağıtmak işten bile değildi.»

Nasıl Yazardı

Ahmet Rasim bizde metotlu, bilimsel çalışma biçimini edebiyata ve sanata sokan Şinasi'den sonra ikinci kişidir.

Ahmet Rasim'in meşhur bir «Taş odası» varmış. İçi kitap doluymuş. Kimse Ahmet Rasim'in ne «Taş odası»nı ne de kitaplarını bilmediği gibi, neler olduğunu da bilmezlermiş. Bu «Taş oda»nın sırrı bugün de çözülmüş değil.

Ahmet Rasim bu odada istekli zamanlarında sekiz on saat yorulmadan çalışmayı bıraktığının seyrek olduğunu yazar. Şöyle der: «Başım karıncalanır, yahut parmaklarıma kramp gelir, ben çekilemem. Yorgunluk artıp da anlayamaz duruma gelirsem, bir tarafa serilip yatarım.»

Yazıya başlama yolunu da şöyle açıklar:

«Bir konuyu başlangıçta iyice anlamadıkça, etrafını araştırıp girişlerini saptamadıkça kaleme almak taraftarı değilim.»

Evliliği

Ahmet Rasim'in «**Ceride-i Havadis**»teki bir mecidiye olan haftalığı birkaç ay sonra iki mecidiyeye çıkıyor. Ahmet Rasim bu tarihlerde Binbaşı Bilal Bey'in kızı **Sadberk Hanım**'la evlendi. Annesi, oğlunun kendisine haber bile vermeden evlenmesine çok üzüldü.

Çocukları

Ahmet Rasim yalnız kalemıyla geçindi. Aldığı para da hiçbir zaman geçinmesine yetmedi. Ev hayatı, ailesi ve çocuklarıyla ilgili olarak, **Sadettin Nüzhet Ergun**'un «**Ahmet Rasim**» kitabında belirttiğine göre, altı çocukları oldu. İlk çocukları **Rasime** (1887), iki yıl sonra **Mazhar** (1889), üçüncü çocukları **Mazlum** (1891), **Sadiye** (1893), **Sırrı** (1897) ve **Şeyda** (1901) doğdular.

Ahmet Rasim'in kayınvalidesi ölünce (1897), **Bilâl Bey**, **Nevber Hanım**'la evlendi. Bir yıl sonra **Bilâl Bey** de öldü.

İstibdat ve Meşrutiyet Yılları

II. Abdülhamit'in tam otuz üç yıl süren istibdadının yirmi dört yılını yaşadı Ahmet Rasim. Meşrutiyeti ilan ettirip yurda «**hürriyet, adalet, müsavat**» getireceğini vadeden **İttihat ve Terakki Fırkası**'nın koyu bir istibdat rejimini de

gördü. Bu nedenle Ahmet Rasim, bu sansüre o kadar alışmış olacak ki «Gülüp Ağladıklarım» adlı anılar kitabında şu açıklamayı yapar: «Ben istibdat devrinde yirmi dört, Meşrutiyet'te de üç, üç buçuk yıl sansüre uğradığım için, sansürsüz yazı yazamıyorum. Çünkü konu bulamıyorum. Kafam öyle alışmış. Sansür oldu mu her taraftan bin konu gözüme fırlıyor.»

Mütareke Yılları

Ahmet Rasim Mütareke yıllarında «Yeni Gün» gazetesinin sorumlu müdürüydü. Bu gazetede, Mehmed VI. aleyhine yapılan yayından dolayı tutuklanarak, divan-ı harbe verildiyse de, bu vartayı çabuk atlattı.

Cumhuriyet Yılları ve Milletvekilliği

Ahmet Rasim, Cumhuriyet yıllarında «İleri», «Vakit», «Akşam», «Cumhuriyet» gazeteleriyle birçok dergide yazılar yayımladı. 1927'de Atatürk'ün önerisiyle İstanbul Milletvekili seçilerek III. ve IV. devrede Büyük Millet Meclisi'nde bulundu. Fakat bu yılları hastalık içinde geçirdiğinden toplantılara pek az katılabildi.

Ahmet Rasim, son yıllarında bir «Türk Lûgati» hazırlığındaydı. Fakat «K» harfine kadar gelebildi. 21 Eylül 1932'de 67 yaşındayken Heybeliada'daki evinde öldü.

BAŞLICA ESERLERİ

Fıkra ve anı türünde olanlar: **Gecelerim** (1894), **Şehir Mektupları** (4 cilt, 1910 - 1911), **Eşkâl-i Zaman** (1918), **Cidd ü Mizah** (1918), **Fuḥṣ-i Atik** (2 cilt, 1922), **Muharrir Şair Edip** (1924), **Gülüp Ağladıklarım** (1926), **Falaka** (1927), **Muharrir Bu Ya** (1927),

Tarih kitabı: Resimli ve Haritalı Osmanlı Tarihi (4 cilt, 1910).

II. AHMET RASİM'İN YAZARLIĞI, GAZETECİLİĞİ, NÜKTECİLİĞİ

Ahmet Rasim, gazeteciliği meslek edinmişti. Bu nedenle yazarlığı çeşitli alanları kapsar. Eserlerinin sayısı 140'a varmaktadır. Ahmet Mithat Efendi'nin açtığı yoldan giderek, orta tabaka okuyucusunun kültür düzeyini yükseltecek her konuda yazılar yazmıştır. Özellikle Fransızcadan yaptığı çevirilerle dönemin gidişine ayak uydurmuştur.

Bir gazeteci olarak güncelliğini yitirmeyen, her an taptaze kalabilen konuları, yalın bir dille etkili olarak işler. Okuyucularıyla bir sohbet havasında, kıvrak bir üslup kullanmıştır.

Ahmet Rasim, asıl ün yaptığı anı, fıkra, makale, hikâye, şiir, romanlarının yanında elektrik, alfabe, aritmetik, tarih, dilbilgisi, sağlık vb. alanlarda da eserler vermiştir. 65 dolaylarında olan besteleri ayrı bir inceleme konusudur.

Onun romantik aşk serüvenleriyle, basit aile dramlarından oluşan hikâyeleri, günümüz için Türk toplumunun yüzyıllık tarihini ortaya koyan bir belgeden başka bir anlam taşımazlar.

Ahmet Rasim'in nükteci yanı, dönemini çok iyi yaşayan bir yazar olması kadar, içkili yemeklerde sıkça bulunmasından da kaynaklanıyor. Kitaba aldığımız bu anekdotlar, onun zeki, duygulu, yaşamayı seven yanlarını vurguluyor.

III. AHMET RASİM'DEN NÜKTE, YERĞİ VE FIKRALAR

Kardeşim Ahmet Refik Bey'e yadigar-ı samimiyetimdir.
3 Haziran 315 - Ahmet Rasim

MEMNUN OLDUM

Kadıköy vapurundan çıkarken, adamın biri Ahmet Rasim'e çok kabaca çarpıp omuzunu da acıtmış. Bu da yetmezmiş gibi,

— Sersem! diye bağırmış.

Ahmet Rasim, nerden tanıdığını hatırlamak ister gibi adama dikkatle bakarak,

— Ne dediniz? diye sormuş...

Adam tekrarlamış:

— Sersem!...

Ahmet Rasim, çok soğukkanlı,

— Tanıştığımıza çok memnun oldum, ben Ahmet Rasim, demiş...

YAS TUTUYOR

Şimdiki Fenerbahçe Stadı'yla Kızıltoprak arasında, Papazın Bağı denilen yer, çok ünlü gezi yeriymiş. Aileden zengin olan Bahriyeli Davut Bey, burasını gazino olarak işletiyormuş, ama daha çok eş dost uğrağı günümüzdeki kulüp niteliğindeymiş. Ahmet Rasim ve başka yazar ve şairler buraya sık gelirlermiş. İriyarı ve güçlü

bir adam olan Bahriyeli Davut Bey, hoşlanmadığı müşterileri, geç saatlere kadar kalanları;

— Hadi bakalım, bugün anamın ölüm yıldönümü! İçki yok, diye savarmış.

Bir gece, bu türlü müşterilerden biri Ahmet Rasim'le arkadaşlarını gösterip,

— İyi ama şu masada oturan beyler içip duruyorlar işte, deyince, Bahriyeli Davut Bey verecek cevap bulamamış. Bunun üzerine Ahmet Rasim gözlük camlarının üstünden bakarak, adama seslenmiş:

— Biz ailedeniz... Yas tutuyoruz!

ARALARINDAKİ FARK

Eski Babıâli Caddesi'nde bir «Kitapçı Arakıl Efendi» varmış. Bu zarif ve okumuş adamın dükkânında devrin aydınları toplanır, Abdülhamit zamanında başbaşa verecek yegâne yer burasını bulduklarından, sohbet ederlermiş.

Arakıl Efendi satılması yasak olan Fransızca kitapları kendisine sağladığı için Ahmet Rasim de bu dükkânın gelip gidenlerindenmiş.

Bir gün, merhum yine uğramış, sevimli dükkân sahibiyle konuşuyormuş. Tam o sırada içeri, her halinden cahil olduğu anlaşılan, genç züppe giyimli biri gelip Ahmet Rasim'in başını şişirmeye başlamış. Mesele şuymuş: Elyazması değerli bir kitaba Arakıl Efendi yirmi kuruş (iki gümüş meci diye) istiyor ve diğer âdi bir kitabı da on beş kuruşa satıyormuş. Alıcı ise, her ikisinin de on beş kuruşa verilmesinde ısrar ediyormuş. Alıcı Ahmet Rasim'e:

— Beyefendi... demiş; siz söyleyiniz bâri: Şu iki kitabın arasında ne fark var?

Nef'i Divanı ile âdi bir kitabı eşit tutan cahil adama Ahmet Rasim çoktan not vermiş. Herifi baştan savmak için:

— Aralarında ne fark mı var?... demiş. Yirmi beş kuruş!...

HARAMİ

Ahmet Rasim'in gazetedeki günlük fıkralarında, sık sık bakanlardan «Hasan Rami» adı geçiyormuş, ama bunu «H. Râmi» olarak yazıyormuş. İkdâm gazetesinin sahibi Ahmet Cevdet Bey bir gün sormuş:

— Hazret, Hasan Râmi'yi neden H. Râmi olarak yazıyorsun?

Ahmet Rasim, gülümseyerek şöyle demiş:

— A efendim, on parası yokken iki yılda Kârûn kadar zengin olan kimseye de harâmî denilmezse, başka kime denilir?

KİTABIN KÂĞIDI

Ahmet Rasim, yeni basılan bir kitabını Re-caizade Ekrem'e takdim etmiş.

Eseri şöyle bir elleyen üstat:

— Kâğıdı güzel, demiş.

Ahmet Rasim hemen cevabı yapıştırmış:

— Evet efendim, sizin **Zemzeme**'nin kâğıdından!

BESTEYİ BOZDUN

Rahmetli üstat Ahmet Rasim, birkaç dostu ile Beyoğlu'nda eğlenmiş, sonra faytona atlamışlar, Unkapanı Köprüsü yoluyla İstanbul tarafındaki evine dönüyormuş. Köprüyü geçmişler, köprüden kurtulan fayton henüz birkaç metre ilerlemiş ki, Ahmet Rasim üstat, arabacıya:

— Dur! diye bağırmış.

Birkaç adım ilerdeki yalaklı çeşmeye gözü ilişmiş: Karanlığı iyice kovamayan cansız bir aydınlıkta, temiz giyinişli bir adam, başı yalağın içindeki sulara gömülmüş, hareketsiz duruyormuş.

Ahmet Rasim arabadan atlayarak çeşmeye doğru koşmuş. Adamcağızın başını, ceketini ıslatmak pahasına sudan çıkarmış. Yüzü hemen tanımış. Bu, bir devrin en büyük bestecilerinden Rahmi Bey'miş. Ahmet Rasim'e teşekkür etmesi beklenirken, onun yüzüne sitemli bir bakış fırlatmış, sonra:

— Ah, demiş. Gördün mü yaptığını?

Ahmet Rasim, şaşkın bir durumda, ne yaptığını düşünürken, Rahmi Bey eklemiş:

— Besteyi bozdun üstadım, besteyi bozdun.

MUALLİM NACİ'Nİ ESAMİSİ

Muallim Naci Esami adlı bir kitap yayınlanmış. Ahmet Rasim'e eser üzerine düşüncesini sormuş. Üstat şu cevabı vermiş:

— Adam sen de. Naci'nin esamisi mi okunur?

BEŞ YIL GİYİLEN AYAKKABI

Ahmet Rasim'i çeşitli yönleriyle anlatan **Enis Tahsin Til**, onu yakından tanıyanlardan bir gazeteci. Ahmet Rasim'in zor eskittiği ayakkabılarıyla ilgili ilginç bir anısını aktarır. Şöyle:

«Ahmet Rasim Bey, dünyanın en sessiz insanlarından biriydi. Bağırıp çağırdığı, hiddetlenmediği hiç görülmemiştir. O herkesle, hatta kaldırım taşları ile dosttu! Bir gün bir arkadaş ayakkabılarının çabuk eskidiğinden şikâyet ediyordu. Rasim Bey:

— Ben bir ayakkabıyı beş yıl giyerim, dedi. Arkadaş sordu:

— Aman, bunun sırrını bize de anlatır mısınız?

— Ortada sır diye bir şey yok... Ben kaldırım taşlarına dostça muamele ederim, onlara okşar gibi basarım, siz, ayaklarınız kaldırım taşları ile kavga eder gibi yürüyorsunuz! Bütün mesele sizin de düşmanlığı bırakarak dost olmanızdadır.»

TÜRKİSTAN, EFGANİSTAN

XX. yüzyıl başında mizahçı kişiliğiyle tanınan yazar ve edebiyat hocası **İhsan Hamami**, ölümünden iki yıl önce Ahmet Rasim'le başından geçen olayı şöyle anlatır:

«Kadıköy'deki evinde üstat Ahmet Rasim'i görmeye gitmiştim. Masasının üstü bir yığın

kitapla, sarı kâğıtla doluydu. Bu fişlere tek tek kelimeler almakla sözlüğünü yazıyordu. Meyve mezesiyle yudum yudum içerken de yavaş yavaş konuşuyor, arasına yerinden kalkıp oturuyordu.

Uzunca görüştük. Bir ara bilmem kim içindi:

— Bağıra çağıra, ah-ü efgan ede ede sonunda mebus oldu, dedi.

— Evet, dedim, nasılsa olabildi. Fakat, her mebusluk böyle ah-ü efganla olsaydı, şu koca Türkistan Efganistan'a dönerdi.

Sevimli bir gülüş, üstadın ak ve pak çehresine ne kadar da yakışmıştı ya...»

TUHAF ŞEY!

Ahmet Rasim Bey bir gün tramvayla Be-yazıt'a gidiyormuş. Yolun dönemeçli bir yerinde tramvay hızlıca sarsılınca herifin biri üstadın ayağına basmış. Arkasından da dönüp:

— Affedersiniz! Acıttım galiba? demiş.

Ahmet Rasim Bey'in fena halde canı yanmış olmakla birlikte:

— Estağfirullah, hayır! cevabını vermiş.

Lâkin öteki ısrar ediyormuş:

— Yok, acıttım, biliyorum. Öyle değil mi?

— Hayır!»

— Hele, hele!»

Bu kez üstat kızmış:

— Be adam! diye bağırılmış. Ne tuhaf şeysin!

Canımı yaktığın elvermiyormuş gibi bir de zorla itiraf ettirmek istiyorsun!

SU İLE...

Ahmet Rasim'i bir gün bir ziyafete çağır-
mışlar, üstat bakmış ki, sofrada içkiden eser yok.
Çaresiz masaya oturmuş, önce balık getirmişler.
Üstat:

— Aman bana bir kadeh; ben rakı ile ba-
lığı pek severim, demiş.

Arkasından ekşili köfte gelmiş, üstat:

— Aman bir kadeh rakı daha. Köfte ile ba-
yılırım.

Derken dolma getirmişler. Onunla da bir
kadeh yuvarlamış. Sonunda ev sahibi dayana-
mayıp;

— Kuzum üstat, rakıyı hangi şey ile içmez-
siniz? demiş.

Ahmet Rasim gülerek:

— Su ile, cevabını vermiş.

KUL İLE TANRI

Ahmet Rasim, rahmetli tarihçi Ahmet Re-
fik'le pek dostmuş. Her ikisi de akşamcı olduğu
için bir meyhaneye dadanmışlar. Akşamüstleri
oraya uğrarlar, demlenirlermiş.

Bir akşam, Ahmet Refik meyhaneye erken-
ce gelmiş. Bakmış Ahmet Rasim yok. Her akşam
oturdukları masaya gitmemiş, yukarıya, loca gi-
bi yerlere çıkmış. Garsonlardan da kendisinin
geldiğini Ahmet Rasim'e söylememelerini iste-
miş.

Az sonra Ahmet Rasim gelmiş. Her zaman-
ki masaya gitmiş, oturmuş. Garsonlara rakı ısı-
marlamış. İlk kadehi içmiş. Tam meze alacağı
sırada yukarıdan aşağıya iple küçük bir paket
sarkıtılmış. Ahmet Rasim, masaya inen bu pa-
keti görünce önce şaşırılmış. Tam yukarıya bak-
maya hazırlanırken, Ahmet Refik'in sesini işit-
miş:

— Paketi aç da ye, ya kulum!

Ahmet Rasim hiç istifini bozmamış. Paketi
almış, ipinin ucuna rakı şişesini bağlamış ve
bağarmış:

— Çek bari!

EDİRNE'DEN AYRILIŞ

Gazeteci Enis Tahsin Til'in Akşam gazete-
sinde bu başlıkla yayınlanan anıları şöyle:

«Yataklı vagonlar Türkiye temsilcisi Sayın
Hüsnü Sadık Durukal göndermek inceliğinde bu-
lunduğu mektupta Ahmet Rasim Bey'in Edirne'
den nasıl ayrıldığını şöyle anlatıyor:

«Ahmet Rasim Bey Darüşşafaka'dan bizden
önce mezun olmuştu. Bu sebeple Darüşşafakalı-
lar arasındaki bir geleneğe göre kendisine «Ağa-

bey» derdik. Bu ağabeyimizle Balkan Savaşı'nda, Edirne'ye giderken trende birlikte yolculuk yaptık. Yanında **Tanin** yazarı Ahmet Şerif Bey vardı. Şerif Bey bir şişe konyak almıştı. Kadehi doldururken trenin sarsıntısından bir miktar konyak yere döküldü. Ahmet Rasim Bey:

— Aman Şerif ne yapıyorsun, israfın haram olduğunu bilmiyor musun? Dikkat et, yere dökme! dedi.

Ahmet Rasim Bey ağabeyimiz sürekli sigara içiyor, birini söndürmeden sigarasından diğerini yakıyordu. Niçin böyle yaptığını sorduk.

— **Kibritten tasarruf için!** dedi.»

«Ahmet Rasim Bey büyük üzüntü içinde idi, anlattıkları bizi de etkiledi, üzüntü içine soktu. Rasim Bey Edirne'den dönüş yolculuğuna değgin birkaç yazı yazdı. Bunlarda bir vagonun basamakları üzerinde, aç, susuz nasıl yolculuk ettiğini, yolda gördüklerini anlattı.

Hava soğumuştı. Trakya'da adamakıllı ayaz vardı. Bu soğukta, basamak üzerinde, donmuş ellerle vagonun demirlerine sarılarak yolculuk yapmak pek güç bir işti. Fakat başka çare yoktu. Rasim Bey bir yazısında bu güç durumda gözünün önüne daima bir tas sıcak pirinç çorbası geldiğinden bahseder, şunları söyler:

«**Ellerim donar, içim titrerken düşünürdüm: Bir kazevi pirinç al, bir kazana at, suyu bas, ateşe oturt. Kâsesi kırk para dan kaynar kaynar sat, herkes kapışsın dursun!**»

Ahmet Rasim Bey bunları söyledikten sonra şu yorumu ekler:

Ah ticaret düşüncesi, hep böyle zamanlarda aklıma gelirsin!

AHMET RASİM'İN MİLLETVEKİLİ OLUŞU

1927 yılında... Bir gün Ankara'da Anafartalar'da «Eski Karaoğlan'da» İsmail Müştak, Ahmet Rasim'e rastlamış,

— Aman efendim, demiş, demek siz buraldasınız... Nasılsınız, Ankara'da bir emriniz mi var?

Yaşamının son yıllarında işsiz ve sıkıntıda kalmış olan Ahmet Rasim,

— Fırınlarda ekmeklerin dörtköşe değil de yuvarlak yapılması yüzünden buralara kadar geldim işte... demiş.

Bu sözden bir anlam çıkaramayan İsmail Müştak'a açıklamış:

— Bir ekmek alayım dedim fırından, elimden düşüp yuvarlanmaya başladı... Bu tekerleğin arkasından ben de Ankara'ya kadar koştum. Şaşkın şaşkın onu arıyorum şimdi...

İsmail Müştak, o akşam Çankaya'da Mustafa Kemal'e bu konuşmayı anlatınca, Mustafa Kemal,

— Yarın yüzyıl Türk kültürüne hizmet eden bir yoksul zat, sana Ankara'da ekmek aradığını söylediği halde sen neden hangi otelde kaldığını bile sorup öğrenmedin, neden yardım etmedin? demiş.

O gece Ankara'nın bütün otelleri aranmış, Çankaya'dan gönderilen bir arabayla Ahmet Rasim, «Köşke» getirilmiş. Mustafa Kemal, Ahmet Rasim'i ayağa kalkarak karşılamış, masada yanına oturtmuş. Bir ara ona,

— Boş bulunan İstanbul Milletvekilliğini lütfen kabul eder misiniz? demiş.

Mustafa Kemal'in elini öpen Ahmet Rasim:
— Şimdi anladım, demiş, ekmek gerçekten
aslanın ağzındaymış!

SIR

Çilingir sofrasında cacığa kaşık sallayan biri,
— Şu sarmısak çok mübarek şey demiş, bol
bol sarmısak yemeli, sağlığın sırrıdır...

Ahmet Rasim,

— Evet, demiş, öyle bir sır ki, geceleri ney-
se ama, gündüzleri vapurda, tramvayda bu sırrı
saklamak o kadar zor ki...

ATATÜRK VE AHMET RASİM

Ahmet Rasim'in ölümü nedeniyle **Falih Rif-
kı Atay** şu anısını anlatır:

«Rahmetli **Ahmet Rasim**'in hikâyesiydi bu.
Yeşilay Derneği'nin bir toplantısında konferans-
çı sorar:

— Sevgili dinleyicilerim, bir eşeğin önüne
bir koca su, bir kova rakı koysanız hangisini
içer?

Hemen biri cevap verir:

— Tabii suyu...

— Neden?

Bir keyif ehli de oradaymış. İkinci cevabı o verir:

Atatürk hikâyeye bayıldıydı. Sık sık tekrar ederdi. Bir akşam Çiftlikte eski küçük köşkün önünde oturuyorduk. Uzakça duran bir işçi çocuğu bizi seyrediyordu. Atatürk:

— Gel çocuğum buraya... dedi.

Çocuk sofraya yanaştı. Atatürk sordu:

— Bir eşiğin önüne bir kova su bir kova da rakı koysalar hangisini içer?

Çocuk önümüzdeki kadehlere bakarak:

— Rakıyı efendim, demesin mi?

Atatürk gülerek:

— Aman «neden olduğunu sormayalım» demişti.»

CIRT!

Gülüp Ağladıklarım'dan bir nükte:

«Arkadaşım, yüzü kırgınlıktan doğma bir çeşit gülümsemeyle buruşmuş olduğu halde geldi, karşıma oturdu. Yine kara bir haber işitmiş ya da evden kızgınlıkla çıkmış olduğu yargısına vardım. Anlamak için sordum:

— Ne var ne yok?

Meğer o da benim sorumu bekliyormuş. Üzüntüyle, sitemle:

— Daha ne olsun?

— Söyle bakayım.

— Önceden cart curta önem vermezdik.

Şimdi güya onun hafifi olacak, başıma bir cırt çıktı.

— Ne çıktı?

Kırgınca bir uzatışla:

—Cı...rt!

— Bu nasıl şey?

— Bilmiyor musun?

— Bilmediğim seslerden biri.

— Gramer kitaplarında, sözcüklerde öyle ama, şimdiler benim üzerimde incitici şeylerden.

— Amma yaptın ha!

— Ben bir şey yapmıyorum. Evde ne çocukların, ne de benim çamaşırımız kalmadı.

— Orası öyle, benim de iki kat var.

— Cırtlıyor mu?

Anladım. Gülmeye başladım.

— Gülme. İkinci yıkanıştan sonra seninkiler de benimkilerin haline dönecektir: Otururum, don cırtlar, kalkarım, yine cırtlar; kaşınırım, gömlek gider; soyunurum, fanila ayrılır. Hiçbiri ne dokunmaya gelmiyor.

— Ne olacak?

— Yapayım desem çeyiz parası. Şaşırdım kaldım. Eğer bu cırt bacağımdaki biricik pantolon ile sırtımdaki cekete geçecek olursa derhal emekliliği isteyip evde oturmalı. Bu sesler bizi evlerde gizleyecek. Bu sabah da şurası cırtladı. Ayıpları örten dedikleri,, daha bir yıl giyilir bir pardesüm vardı, onu da büyük oğlum sırtladı. Dikkat ediyor musun? Onlarla beraber seci de devam ediyor.

— Demek ki şair olmana bir parmak kalmış.

— Evet... Olursam mahlasımı «Üryani»
(çıplaklığa mensup) koyacağım.»

ÖLÜNCEYE KADAR RAHAT

Ahmet Rasim, Eşkâl-i Zaman adlı eserinde yazar:

«Doktor, bizim amcaya demişti ki:

— İnsanda unutkanlık, dalgınlık beyine giden büyük damarlardan dağılan kıl gibi ince damarlar içinde kanların pıhtılaşarak vücudun çalışmasını besleyemediklerinden ileri gelir.

İşte o gün bugün ben unutkanlığa, dalgınlığa tutuldum. Geçenlerde, bir sabah pek tuhaf oldu. Terliğimin tekini aradım, bulamadım... Koca oda kazan, ben kepece. Terliğin teki yok... Çıplak da basamam; seke seke sofaya çıktım. Kapının önüne baktım... Etrafa göz gezdirdim. Yine döndüm, odayı aradım... Çıktım, sandık odasını açtım... Karşiki odada annem yatar... Kapısını araladım... Yok... Hizmetçi kalkmıştı. Ona da sordum... Zaten üstüne ne gerek? Yok, dedi. Kısacası, tek terlik yok. Bununla birlikte, yatarken çıkardığımı, karyolanın orta tarafına doğru çevirip yan yana koyduğumu biliyorum. Fakat kalktıktan sonra ne olduğunu bulamıyorum. Sonunda, potinlerimi giymek zorunda kaldım. Bir de ne göreyim? Üst üste giymiş değil miyim?

— Bir ayağının ağırlığından farkına varmadın mı?

— Kafamın ağırlığından vakit var mı? O geçti... Dün akşam, bir tanesi daha!... Ödüm patladı. Evden bir bez kokusudur geliyor... Aman!... Durmadan kokluyorum. Bakınıyorum.. Duman sezinliyorum... Evet, sigaram yanıyor-du. Tablaya baktım, yok. Yere düşmüş olacak, dedim. Eğildim, gerçekten bir duman gördüm. Fakat sigarayı bulamıyorum. Ağızlık ağzımda. Onu biliyorum... Sigara nerede? Bulmak kabil değil! İskemleden şavullayıp, eğilip bakıyorum. Duman çıkıyor. Bilsen birader, ne hale geldim... Terledim. Elimde su dolu bir bardak. Eğil, kalk.

Gözlerim fırıl fırıl döner! Bir de konsolun önüne gidip de gözüm aynaya ilişir ilişmez ağızlıkta olduğunu görmeyeyim mi?

— Ooo! Sen, işi epeyce ilerletmişsin!

— Daha bir tanesi var ki hepsinden kıyak! Fakat söylemem.

— Sen bilirsin. Söylemezsin ama tadını bulamazsın.

— Orası da öyle (Başını sallaya sallaya gülererek)... Biraderin adını unutmayayım mı? Hem nerede?

— Nerede?

— Hakkâk'ta. Bana bir kartvizit yaptı, demişti. Gittim, memuriyetini yazdırdım... Adımı bir türlü yazdıramadım, döndüm.

— Sen ilerlemiş değil, âdeta azdırmışsın.

— Keşke, biraz daha azdırsam!

— Sebep?

— Bir iki şey daha var, onları da unuttum mu, ölünceye kadar rahatım!...»

DEVLET GEMİSİ

Gazeteci Enis Tahsin Til anlatır:

«Bir gün Kadıköy'den aynı vapurla geliyorduk. Hava lodostu; vapur iskeleden ayrılır ayrılmaz ceviz kabuğu gibi sallanmaya başladı. Dalgakıranın içine girerek Haydarpaşa'ya yanaşmak gerekirdi; halbuki vapurun burnu tam mendireğin önündeki kayaların yönünü tutmuştu. Dalgalara meram anlatılmazsa, vapurun kayalara çarparak parçalanacağı kesindi. Yolculardan bir kısmı endişe ile yerinden fırlamıştı. Kaptan beceriklice bir manevra ile vapuru mendireğin içine soktu, heyecan yok oldu. Ahmet Rasim Bey bu kez de mükemmel bir konu yakalamıştı. Ertesi günü yazısında lodosu, dalgaların hücumunu ve çıkardıkları sesleri, vapurun kayalara çarpma tehlikesini halkın heyecanını, kaptanın beceriklice manevrasını canlı bir şekilde betimledikten sonra yazısına şimdi öz olarak anımsadığım şu cümlelerle son vermişti:

«Devlet gemisi de bindiğimiz vapura benzer. Zaman zaman tehlikelerle karşı karşıya kalır, kayalara çarpacak gibi görünür. Fakat dümen, usta bir kaptanın elinde ise bu tehlikeleri atlatır, yoluna devam eder.»

SUCU KOÇO, ARABACI YAŞAR

Gazeteci Enis Tahsin Til'in yine Akşam gazetesine yazdıklarından:

«Ahmet Rasim Bey'in baş ahababı Sucu Koço idi. Koço'nun dükkânı Babiâli Caddesi'nde İktibal Kütüphanesi'nin yanında idi. Koço, kır bıyıklı, bir parça aksi bir adamdı. Fakat Ahmet Rasim Bey'in karşısında kuzu gibi idi. Geceleri dükkânında yattığı için Babiâli Caddesi'nde olan biten her şeyi bilirdi. Ahmet Rasim Bey, dükkândan içeriye girince, Koço kendisiyle bir masada karşı karşıya oturur, sohbete daldardı. Bu sırada su veya şerbet içmek için gelen olursa, istemeyerek yerinden kalkar, suyu, yahut şerbeti verdikten sonra derhal Rasim Bey'in karşısına geçerdi. Bu dostluk Koço'nun ölümüne kadar devam etti.

Ahmet Rasim Bey'in eski dostlarından biri de Arabacı Yaşar'dı. Bir zamanlar aynı okulda birlikte okudukları Yaşar, Ahmet Rasim Bey'i çok severdi. O da kendisine dostluk gösterirdi. Arabacı Yaşar'ın Ahmet Rasim Bey'in ölümünden sonra zaman zaman Heybeliada'ya giderek, eski bir arkadaşının mezarı başında birkaç kadeh içtiğini ve şişede kalan rakıyı mezarın etrafına döktüğünü anlatırlar.»

AHMET RASİM'İN EN BÜYÜK GÜNAHI

Ahmet Rasim'in gazeteci arkadaşlarından Hikmet Feridun, Akşam gazetesinde yazar:

«İhtiyar edibin en şayanı dikkat tarafı fevkalâde değerbilir olmasıdır. Dünyanın en iyi kalpli insanlarından biri olan Ahmet Rasim'in de-

gerbilirlikte ne derece ileri gittiğini göstermek için bir olay anlatayım:

Üstadı bir yazı meselesi için üç dört ay önce ziyarete karar vermiştim. Kendisini Heybeliada'nın eteğine ilişmiş küçük bir lokantada buldum. Denize karşı tahta bir masanın çevresine oturduk. Edebiyattan, gazetecilikten, eski hayattan ve özellikle Ahmet Mithat Efendi'den söz ettik. Bir aralık aklıma geldi sordum:

— Üstadım... Mithat Efendi hakkında uzun bir eser, mesela büyükçe bir kitap yazmadınız. Halbuki Ahmet Mithat Efendi'yi sizden iyi tanıyan yoktur. Onu sizden iyi tahlil edecek de bulunmayacaktır sanırım.

Benim bu sözlerimden sonra hiç ümit etmediğim bir şey oldu. Ahmet Mithat Efendi'nin hayatı hakkında büyük bir eser yazmadığından söz ederken Ahmet Rasim Bey'in gözleri dolu dolu oldu. Birdenbire yılların yorgun bir anlatımla süzdüğü gözlerinden iri iri yaş damlaları akmaya başladı. Ölen hocanın arkasından akıtılan bu iri gözyaşları, Ahmet Rasim Bey'in uzamış sakalları üzerinden arkası arkasına süzüldü. Üstat birdenbire parmağını dudagina götürdü:

— Sus, dedi, o benim en büyük günahım... Beni Ahmet Rasim yapan Ahmet Mithat'tır. O benim hocam, koruyucum, ustam, üstadımdı. En sevdiğim adamdı. Ben bunca yıl cilt cilt kitap yazayım da onun hayatına dair bir küçük kitapçık çıkarmayayım? Hayatımda affedemeyeceğim en büyük günah bu... Bundan büyük suç, bundan büyük kabahat olur mu?»

İÇKİ SOFRASININ KAFİYESİ

Ahmet Rasim'in yetiştirdiği edebiyatçılardan **Ercüment Ekrem Talu**, **Edebiyat Âlemi** dergisinde şunları yazmıştı:

«Beni koruyuculuğuna almıştı. Çevirilerimi, yazılarımı okur ve yanlışlarımı incelikle düzeltir, her vesileyle beni aydınlatırdı. Bir şive, bir cümle hatası görse, tatlı bir gülümsemeyle: «Recaizadeliğe yakışmadı...» der, uyarırdı.

İlk birayı onun elinden içtim. İçki sofrasının adabını da yine ondan öğrendim. İşrette kesinlikle aşırılığa kaçmaz, rakıya yarı yarıya su katar, sofrasını donatan çeşitli mezelere iltifat etmez, tercihan beyaz peynir ve taze meyve ile içerdi. Savunduğuna göre beyaz peynirle yoğurt el titremesine engel oluyormuş!

Bir akşam Kadıköy'de, vefakâr dostu **Mardik**'in meyhanesinde karşı karşıya demlendiğimiz sırada, bir bira ısmarlayıp getirttiği mezelere hiçbirine neden el sürmediğini sormuştum. Gülerek şu cevabı vermişti:

— Hani ya, senin Edebiyat-ı Cedidecilerin bir kafiye davası vardır. Kafiyenin göz için değil de kulak için olduğunu söylerler. Mezeler aksinedir: Bunlar da damak için değil, göz içindir!»

AHMET RASİM'İN SAKAL MACERASI

Günümüzde sakal devlet dairelerinden kovuldu. Oysa Osmanlı devletinde bunun tam ter-

sine, sakalsız devlet adamı olamazdı. Eğitimci, edebiyatçı **Enver Naci Gökşen**, sakal konusunda **Şinasi** ile **Ahmet Rasim**'in başına gelen iki olayı aktarır:

«... Ahmet Rasim'in çok sevdiği, dahası izinde yürümek istediği, Şinasi Efendi'nin ünlü bir sakal hikâyesi vardır ki, okul kitaplarına kadar geçmiştir. Garip bir rastlantı eseri olarak Ahmet Rasim'in başına da, biraz sonra okuyacağınız şekilde, bir sakal derdi çıkarılmıştır. Ölüm-leri bile aynı ayın yakın günlerine rastlayan bu iki halk ve memleket yazarından Şinasi Efendi'nin sakal hikâyesini Ebüzziya'dan aktararak Ahmet Rasim'in kitabından olduğu gibi alıyorum:

«Şinasi Paris'teyken sakalına kırkayak düşmüş ve saçlarına geçmesini önlemek için doktorların önerisiyle sakalını traş etmiş. Aradan beş yıl geçtikten sonra, bu konu tazelenerek, hakkında suçlama nedeni olmuş, azli isteniyormuş. Bunu uygulamayan Efendiyi kınamak için, Sadaret Makam'ından Ali Paşa emri yineleyerek şunları da eklemiş: «Rütbesinin ref'i, memuriyetten def'i ve maaşının kat'ı.»

Gerçekten bunun üzerine bütün görevlerinden atılmış. Kendisini koruyan geniş düşünceli kimseler olmasaydı, Ahmet Rasim'in sakalı da başına püsküllü belâlar getirebilirdi.

1892'de Ahmet Rasim, Selanik-Manastır hattı yapıldığı sırada bu hatta komiser olarak atanmıştı. Üstada yakınlık gösteren Nafia Nezareti kodamanları:

— Erkân arasına girdiniz; sakalsız olmaz dediler. Ve Ahmet Rasim'e hatır için sakal bıraktır-

dılar. Bir zaman sonra Ahmet Rasim evlenmeye karar verdi. Fakat kendisini bir hayli yaşlı gösteren sakala pek canı sıkılıyordu. O sırada Selânik Valisi olan ve Rasim'e yakınlığı olan, açık düşünceli Rıza Paşa'ya derdini anlattı. Paşa'dan izni alınca derhal sakalına usturayı vurdu. Sakalsız Ahmet Rasim, alay ve sitem konusu oldu. İş bununla da bitmedi. İşgüzar hafiyeler, aç kurtlar gibi, bu olaya çullandılar. Saraya jurnal yağdırdılar: «Rasim Bey, İslâmiyet'e ve sünneti şerifeye hakaret ediyor» dediler.

Olay, Padişahla ilgili olmadığı için journaler Nafia Nezareti'ne gönderildi. Nezaret, Selânik Valiliğine soruşturma açılmasını emretti. Vali Paşa da çekinmeden şöyle yanıt verdi:

— Bu konuda araştırılacak nokta yoktur. Komiserin görevini yapması için, sakalın gerekli ve önemli olabileceğine inanmıyorum. Rasim Bey, doğru, görevsever bir memurdur. İşini sakalsız da başarmaktadır.»

EĞRİ YATIP DOĞRU KONUŞALIM

Ahmet Rasim arada bir «şakadan başmakale»ler yazar. İşte bunlardan **Diken** dergisinde yayımlananı:

«Burada okuyucularıma pek üzücü bir itirafta bulunmak zorundayım. Her zaman dedim yine diyeceğim. Ben yazı yazmaktan bıktım usandım. Her kime rastgelsem: «Rasim Bey bizim gazeteye bir makale lütfedin» der. Beni asıl

usandıran, bıktıran okuyuculardır. Evet okuyucular sizlersiniz. Siz vefasız insanlar hangi zaman beni akşam üzeri basımevi çıkışı gelip aldınız da şöyle bir birahaneye götürüp birkaç kadeh ile olsun gönlümü aldınız mı? Siz hiç öyle şeyler düşünür müsünüz? Sizi eğlendirmedim zamanlar bile beni unutursunuz. Artık bu günden başlayarak, hayatı yazmaktan çekiliyorum. Küçük gazetenin yönetici memur yardımcılığını yürüttüm. Artık bu makalem benim son makalemdir. Biraz saçma yazıyorsam da kusuruma iki nedenden dolayı bakılmamalıdır. Birinci neden makaleyi parasız yazdığımından dolayı. İkinci neden son makalem olduğu için... Artık bu dünyada yazıcılıktan ve yazarlıktan hayır yok. Elveda ey okuyucular! Bundan sonra «Vakit» adındaki fesad ceridesinde benim yazılarımı göremeyeceksiniz, görseniz bile inanmayınız. Çünkü o yazıların benimle ilgisi yoktur. O adamların ne kadar sahtekâr olduklarını ben bilirim. İşte bu kadar aziz okuyucularım. Bana daha fazla kötü söyletip kutumu açtırmayın.

Fazla bilgi almak için beni görmek isteyen olursa, her cuma günü Mısır Çarşısı'nda davul tozu tüccarı Hacı Evliya Efendi'nin dükkânını teşrif edebilirler.»

İSTANBUL KUŞBAKIŞI

Ahmet Rasim, eserlerinde olsun, mizah dergilerine yazdığı gülmece yazılarında olsun, vur-

gulamak istediklerini «konuşma»larla yazar.
Gülüp Ağladıklarım kitabından küçük bir yergi:

«.....

— Bu serpuşu hiç görmemiştim.

— Fransız.

— Öteki?

— İngiliz.

— Yaa!... Daha öteki?

— İtalyan.

— Daha daha öteki?

— Japon.

— Acayip!... Daha daha daha öteki?

— Yunan.

— Daha daha daha daha öteki?

— Amerikan

— Daha daha daha daha daha öteki?

— Onu tanıyamadım.

— Sakın şey olmasın...

— Dur bakayım... dur... Acaba gazeteci mi, zurnacı mı, jurnalcı mı, İttihatçı mı, İtilafçı mı, politikacı mı, ebeci mi, kebeci mi?...»

ÇIKAN BİR YÜZ KARASI

Ahmet Rasim, kimi eserlerinde dönemin edebiyatçılarını da yeri geldiği zaman anlatmıştır. Yine **Gülüp Ağladıklarım**'da şu nükteye yer verir:

«Geçen yıl bir gün köyün (Papas Bahçesi) denilen yegâne sayfiyesinde oturuyordum. İçeriye kıvrıkcık saçları şaha kalkmış, baş açık, yalın-

ayak, pir piri kıyafet bir zenci girdi. Yaklaştıkça tanır gibi oldum. Birkaç adım daha atınca siyahil vechi arasında parlayan iri gözlerinin akından geçerek koltuk tarafına baktım ki, bir torba duruyor, artık kim bilmez? Neyzen Tevfik!

— Bu ne hal, yahu, yine mi çılgınlık?

Bir süre bakışları değişmedi. Kekeme olmuş gibi dudakları titrediği halde sesi çıkmıyordu.

— Yoksa Kuşdili Tiyatrosu'nda (Othello) mu oynadın?

Yine o donmuş durumuyla yanaştı. Teklifsiz, bir of çekerek toprağın üzerine oturdu.

— Ne oldun Tevfik?

Bu defa söyleyebildi. Eliyle göğsüne vurarak:

— İşte merhamet, insanın yüzünü bazen kara çıkarır!

— Acayip!... Kime merhamet ettin?

— Bir boyacı çocuğuna!

— Fakat o sana merhamet etmiş gibi görünüyor...

— Ya!...

— Nasıl oldu?

— Nasıl olacak? Baktım: Boyacı, ayna gibi! diye diye geziniyordu. Acıdım. Kötü rastlantıya bak ki ayağımda potin, kundura da yok! O anda anımsadım. Derhal cebimden bir çeyrek çıkardım. Arkası üstü yattım. Gel yüzümü boya dedim. Boyadı.

— Bundan ne çıkar?

— Hiç!... Kâinata bir kez daha böyle bir heyetle görünüyim, dedim.

Bereket versin, mangal üstünde sıcak su vardı. Biraz da sabun bulduk, ovduk, ovaladık. Epeyce uğraştı. En sonunda eski rengini buldu. Yanıma geldiği zaman dedi ki:

— Allah'a çok şükür olsun ki, böyle bir yüz karam oldu. Ya çıkmazına boyansaydım!...

SAAT

Ahmet Rasim, döneminin yazarlarının asıl **Muharrir Bu Ya** adlı kitabında anlatır. Bu kiptan küçük bir nükte:

«Benim çocukluğumda saat namına bir «pir-yal» ile maşalı mı, mandallı mı, dolaplı mı ne derler, o saatlerle, divanhane, muvakkithane saatleri, bir de kurulunca:

**Aman aman Bağdatlı,
Cilvesi şekerden tatlı**

şarkısın çağırın fanuslu saatler vardı. O da şunda bunda, şurada burada. Guguklu saatler bunlardan sonradır. Mahallelerde bile kadınlar yoğurtçu geçti mi:

— Ayol, ikinci oldu! Anne namazını kıl!

Gazıcı bağırdı mı:

— Eyvab! Akşamlar oldu, ben hâlâ mut-faktayım. Nedir bu benim çilem?... derler. Okul-larda dinbilgisi hocaları namaz vakitlerini tarif ederken:

— Ağaçların, dümdüz dikili şeylerin göl-geleri diplerine çekilip de bir karış kadar uza-

maya başladı mı öğle, upuzun oldu mu ikinci vaktidir; akşam namazının vakti, karşıdan gelen Müslüman mı, Hristiyan mıdır, fark olduğu zamandır; yatsının sabaha kadar müsaadesi vardır, diye açıklama yaparlardı.»

AHMET RASİM'İN SÖYLEVİ

Son derece nükteci ve olgun bir insan olan Ahmet Rasim, genellikle dostları yanında da üstün bir yere sahiptir. Bulunduğu hemen hemen bütün mecliste saygı görür, dikkatle dinlenirmiş. Rahmetli, yine çok sevilen bir dostunun ziyafetine çağırılmış. Hatır kıramadığı için de biraz rahatsız olmasına karşın, kalkıp gitmiş.

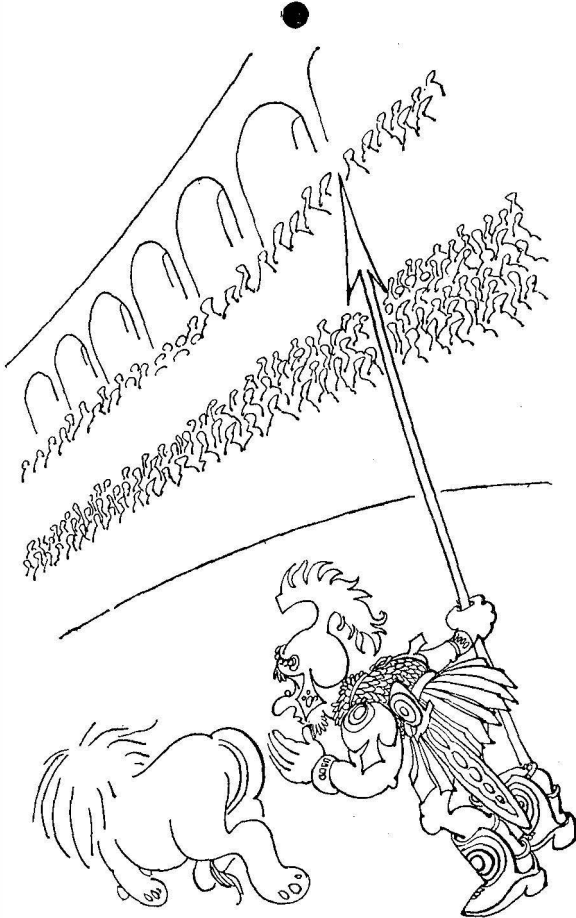
Ziyafet gerçekten kalabalık ve seçkin insanlarla doluymuş. Yemişler, içmişler, yemekten sonra da Ahmet Rasim'den bir söylev vermesini rica etmişler. Üstat, biraz düşünüp, bir meyve daha aldıktan sonra, şu hikâyeyi anlatmış:

«Roma'da, Neron'un zamanında halk aslanlarla güreşecek olan gladyatörü izlemek için arenaya toplanmıştı. Aslan meydana bırakılınca, gladyatöre saldırdı. Fakat, o, sakın eğilerek, aslanın kulağına bir şey fısıldadı... Hayvan, kuyruğunu kısararak, ters yüzü döndü gitti. Bundan sonra, açıklıktan gözleri dönmüş altı aslan daha birer birer koyverildi. Gladyatör, hepsinin kulağına bir şeyler fısıldıyor, hayvanlar da dönüp

gidiyorlardı. Halk öfkелendi, verdikleri parayı geri istedi. Neron, gladyatörü çağırtdı:

— Aslanların kulağına ne söylediğini söylersen, seni bağışlayacağım, dedi. Gladyatör:

— Kulaklarına şöyle fısıldıyorum: «Hatırınızda olsun ha! Yemekten sonra, bir söylev vermek zorundasınız!...»

AHMET RASİM VE İÇKİ

Ahmet Rasim, fazla içmediğini dostlarına şu anısıyla birlikte anlatmış:

«— Bana çok içen denildiğini bilirim. Fakat bu çok yanlış bir kanıdır. Beni hiç kimse şimdiye kadar sarhoş halde görmemiştir. Abdülhamit zamanında bana bir hafiye musallat olmuştu. Sürekli beni izliyordu. Bir meyhaneye kapağı attım. Sabahtan akşama kadar, her gün meyhanede oturuyordum. Önüme bir kadeh rakı kor, su ile doldururdum. Beni izleyen hafiye gelir, kapıyı aralık eder, bir adam arıyormuş gibi içeriye bakardı. Beni rakı içiyor sanırdı. Tekrar dolaşır, bir iki saat sonra gelir, beni yine aynı durumda görürdü. Sonunda benim gece gündüz rakıdan baş kaldırmaz bir ayyaş olduğuma inandı. Yıldız'a o yolda jurnal verdi, benim yakamı da bıraktı. İşte bu gibi durumlar benim sarhoşluğum, ayyaşlığım üzerine birtakım söylentilere neden olmuştur. Fakat dediğim gibi doğru değildir.

IV. BOŞBOĞAZ'DA YER ALAN NÜKTE, YERĞİ VE FIKRALAR

Boşboğaz, II. Meşrutiyet'i izleyen yıllarda çıkan bir mizah dergisidir. Kuruluş tarihi 24 Temmuz 1924 olarak belirtilmiştir. Ahmet Rasim ile Hüseyin Rahmi çıkartmışlardır. Haftada iki kez, pazartesi ve perşembe günleri yayımlanmıştır. Tümü 36 sayı çıkan bu derginin ilk dört sayısında Ahmet Rasim'in adı Hüseyin Rahmi ile birlikte yönetici durumundadır. Öteki sayılarda Ahmet Rasim'in adı yönetici olarak da, yazar olarak da yer almaz. İmzasına sıkça rastlananlar şunlardır: X, Mithat Cemal, Ahmet Hamdi, Ahmet İzzet, M. Servet.

İlk sayıda dergi «**Şathiyyat içinde, müdafa-i hukuk, vatan ve millete hadim, musavver mizah gazetesidir.**» sözleriyle tanıtılır. «İlk İfade» başlıklı makalede de Boşboğaz'ın «insanlık için elinden geldiği kadar feryat edeceği, ciddi makalelerle sıkılanların, haftada bir defa olsun, zihin eğlendirmek için Boşboğaz'da gülecek birkaç söz bulabilecekleri belirtilir. Boşboğaz'ın sözlerinde kimseye garaz olmadığı, bazen keskince söz sarf olursa bunu da garazkârlıktan ayırmak gerektiği» açıklanır.

GAZETELERİN GÖREVİ

Boşboğaz'da basın tartışmaları önemli bir yer tutar. Ahmet Rasim'in 2. sayıda şöyle bir konuşması (muhavere) var:

«— Derken efendim yirmi bin...

— Su...s.

— (Yavaşça) Gazete muhabiri geçiyor.

— Niye hırsızlık öyle mi?

— Ne yapayım efendim. Gazeteler herkes işiyle gücüyle meşgul olsun diye insanları kandıracak şeyler yazıyorlar.»

BOŞBOĞAZ'IN YAZI KURULU

Boşboğaz'ın yazı kurulu ve yönetimi Ahmet Rasim tarafından açıklanır:

«Sermuharrir: Çalçene

Müdür-i mesul: Geveze

Malumin-i tahririye: Hazırcevap

Muharririn: Abuk sabuk, Çelik ağız, Keke-me, Ağustos Böceği, Pepe, Al takke ver külah' Kaynana zırlıtısı.

Münderecat: Açtırma kutuyu söyletme kö-

tüyü, Bülbulün çektiği dili belâsıdır, Beş para ver söylet, on para ver susmaz.»

HANGİMİZ BOŞBOĞAZ

Boşboğaz'ın 5. sayısında Ahmet Rasim'in iki ayrı konuşması:

«Bursa'da:

— İstanbul'da Karagöz çıkmış.

— Varsın çıksın burada da var.

— Öyle değil, gazete olmuş.

— Onda o tuhafılık varken, her şey olur.»

«Dağıtıcı var gücüyle bağırarak:

— Boşboğaz, Boşboğaz,

Sağdaki soldakini dürterek:

— İkimizden birini çağırıyor ama...»

BOŞBOĞAZ - KARAGÖZ POLEMİĞİ

Yine 5. sayıda Ahmet Rasim'in «Şehir Mektubu» başlıklı bir konuşması yer alır. Konusu özetle şöyledir: Boşboğaz, Servetifünun'a «Mal bulmuş mağribiye dönmüş» dememesi için uyarılıyor. Sabah'a ihtar-ı halisane yazdığı ve kabil kulesini, bekçisinin başına yıktığı syleniyor. Boşboğaz bunu duymaktan rahatsız oluyor. Servetifünun'un bu uyarısı ne denli etkili ve kesinse, Mizan'ın dil siyaseti de o kadar etkili ve

kesindir deniliyor. Karagöz, Boşboğaz'a «Artık sana Boşboğaz değildir, âdeta gazetedir diyecekler» diyor. Boşboğaz da Karagöz'e bir sır vererek «Sana Karagöz değildir, asıl Karagöz biziz, sayfa sayfa hayal yazıyoruz diyeceklermiş» cevabını verir.

BİR İSLÂM İLE BİR RUM KARDEŞ ARASINDA

Eski polis kıyafetlerini konu alan aynı başlıklı konuşma, kıyafeti ele alarak Osmanlı mutlakiyet yönetimine getirilen bir eleştiri niteliğini taşıyor.

- «— Polislerin kıyafeti değişecekmiş.
- Aman, bir tane eskisinden satın alayım!
- Ne yapacaksın?
- Bu kış karnavala çıkarım.»

SEVMEK ÜZERİNE

Yine 2. sayıda «Biri ensesine kadar saçları uzanan Jön, diğeri Bön iki kişi» konuşurlar:

«Bön — Çok mu seviyorsun?»

Jön — Hürriyet kadar. Sen?

Bön — (Parmaklarının ucuna bakarak)
Ben de müsavat kadar.

YUKARIDA TANIDIĞIN YOK MU?

II. Meşrutiyet sonrası eski yönetimin baskı yapan, adam kayıran tutumu yine Ahmet Rasim'in kaleminden konuşma tekniğiyle eleştirilir. Kanun-i Esasi'nin (Anayasa) uygulanması nedeniyle, kimi alışkanlıklar gibi, sözcük, deyim, eşya, düşünce ve duygulardan kimileri gözden düştüğünden, modası geçenler açıklanıyor: «Nar çiçeği, fes, göz akı, az devrik olmak üzere biçimsiz bakış, bibey, bizim paşa sözlerinin altı değişik durumu, gümüş kakmalı kırbaç, koncu dizkapağını aşan çizme, «Nafile telgraf çekme birader, sen ondan önce gidersin» sözü ile,

— Yukarıda tanıdığın yok mu?

— Yok ya, olsa durur muydum?»

ZENGİN OLMANIN YOLU

5. sayıda yine bir konuşma:

«— Haberin yok mu be? Hürriyet ilan olundu.

— O ne demek?

— Artık herkes serbest, zengin olacak.

— Demek ki vergi verilmeyecek.»

KAZANÇLI OLAN

Yine II. Abdülhamit döneminin rüşvetçi tutumunu eleştiren konuşma:

«— Ben anlamadım. İmam hürriyet deyip duruyor.

— Ya! Artık bundan sonra rüşvet-müşvet yok.

— Desene bu iş de bize yaramadı.

— Neden?

— Ya biz elli altınlık işi beş altına gördürüyorduk.»

ADI YÜZÜNDEN BAŞINA GELENLER

II. Abdülhamit «istibdatı» Boşboğaz'ın demirbaş konularındandır. Dönemin hafiyeleri, tanınmış kişileri, vezir ve nazırları alay konusu yapılır, eleştirilir.

Ahmet Rasim, hiçbir haklı nedeni olmadan hapis yatıp dayak yiyen iki kişiyi konuşturur, yine «Şehir Mektubu» sütununda. Hapis yatan, arkadaşına polis komiserinin taklidini yapar. Adı Dursun olduğu için üç gün hapsedilmiştir. Şöyle sitem eder:

«— Garpça isim söyleseydim kim bilir kaç ay yatardım?»

— Keşke söyleseydin, nazırın akrabasından diye salıverirlerdi.»

GEDİK KAPATAN

Eski iktidarın hainlerinden biri Tunus'a kaçır. Bu Ahmet Rasim'in kaleminde şu konuşmayla yerilir:

«— Tunus'a kaçmış diyorlar. Peki ama orada ne yapar?

— Ne yapacak! Burada nasıl arayıp bulduysa orada da...

— Ne arayıp bulacak?

—Gedik.»

V. AHMET RASİM'İN CENAZESİNDEN NÜKTELER

Ahmet Rasim, «neşeli, zevk ve eğlenceye düşkün, alaycı ve dışadönük bir insandır.» Bu tipe giren her insanın cenazesine katılanlar nükteler yapmaktan kendilerini alamazlar. Ahmet Rasim'in cenazesinde de onu, kişiliğini ortaya koyucu yanlarıyla nükteler yapılmış, Son Posta'da «Toplu İğne» imzasıyla yayımlanmıştır. Bunu dilini yalınlaştırarak, aktarıyoruz.

Ahmet Rasim'i de yitirdik. İstanbul'un bu, altmış yedi yaşına basan yazar ve milletvekili de çevresini sevgi ve saygı ile çeviren gazetecilerle milletvekillerinin arasından ayrıldı ve günlerdenberi Heybeliada'daki Abbaspasha mezarlığının parmaklığı dibinde, bir toprak tümseğinin altında yatıyor.

Cenazesinde bulunanlar, Rasim'in ölümü ile yürekleri kanayan ve ciğerleri yananların bu üzüntü ve tasalarını bile birbirlerine nükte halinde anlattıklarını görmüşlerdir.

Herkes, kendince, nükte yapıyormuş:

Ahmet İhsan Bey, Vali Muhiddin Bey'e:

— Mezar tam Büyükada'nın Dili'ne nâzır-
dır! demiş.

Muhiddin Bey:

—Peki, ondan ne çıkar? der gibi bir işaret yapmış ve Servetifünun'un sahibi nüktesini tamamlamış:

— Rahmetli «Ehlidil» değil miydi?

Ahmet İhsan Bey, söylev verirken: «Ahmet Rasim'le tam kırk dokuz yıldır arkadaşlık ediyorduk. Bir yıl daha yaşasaydı elli yıllık, yarım yüzyıllık iki arkadaş olacaktık!» diyormuş. Bu noktada cemaatten birisi yavaşça arkadaşına:

— Demek ki, demiş Cenab-ı Hak yuvarlak rakamlardan hoşlanmıyor.

Yine Ahmet İhsan Bey, söylevinde şu cümleyi geçirmiş: «Biz onunla iki kişi idik, iki eştik; ayrıldık...» Hüseyin Rahmi Bey, yavaşça Hulusi Bey'in kulağına fısıldamış:

— Allah tekrar buluşturmasın!

Kadıköy'ün ünlü gazinocusu Mardik Efendi, Ahmet Rasim'in cenazesindeki cemaat arasında en fazla çalışan, hizmet edenmiş.

Siyah elbiseli, kısmen silindir ve melon şapkalı cemaat arasında Mardik Efendi, beyaz min-tanıyla yürüyormuş. Cenaze gömüldükten, konuşmalar yapıldıktan sonra Mardik Efendi, min-tanının kollarını sıvamış ve:

— Resmi kıyafetten bıktım, demiş. Artık gazinocu haline geleyim!

Bir aralık Mardik Efendi, üstat Hüseyin Rahmi Bey'e rastgelmiş, konuşmuşlar. Ayrıldıktan sonra Rahmi Bey:

— Koca Mardik, diyormuş, müşterilerini gömmekten de geri durmuyor.

Mahmut Yesari, cenazedeymiş. Bir aralık demiş ki:

— Aklıma bir şişe rakı alıp üstadın mezarına dökmek geliyor. Sonra boş kalan şişeyi de bugünkü yazarların adına, ününe yakışır bir anı olarak mezarın üstüne dikmeli!

Öleceği gece Ahmet Rasim Bey'e içki vermeyen oğlu, yandaki odada kadehleri yuvarlıyormuş. Üstat bunu haber alınca:

— Oğlum, demiş, mızıkçılık ediyorsun. Çevredekiler gülüşmüşler. Bundan yarım saat sonra üstat gözlerini hayata yummuş ve oğlu odaya girip babasının öldüğünü görünce üzerine atılmış ve:

— Babacığım, demiş, asıl mızıkçılığı sen yaptın!

AHMET RASİM
Nükte ve Fıkralarıyla

Yazarlarımız içinde “Neşeli, eğlenceye düşkün, alaycı ve dışa dönük” olan bir yazardır. Çevresine karşı dikkatli ve gözlem gücü oldukça keskin olan bu halk yazarımızın mizacını onun nükte, yergi ve fıkralarında açıkça görebilmek olasıdır. Bugüne kadar hiçbir yerde topluca yayınlanmayan Ahmet Rasim’in nükte, yergi ve fıkralarını değerli eleştirmen, yazar Hikmet Altınkaynak, ilk kez bu kitapta bir araya getirmiştir.

Ayrıca ünlü çizerimiz Semih Balcıoğlu’nun özgün desenleriyle de süslenmiş olan bu kitabı, MİLLİYET YAYINLARI arasında sunmaktan kıvanç duyuyoruz.